

Türkiye ve Dünya Ekonomi Gündemi (27 Eylül – 1 Ekim)**Türkiye**

- Konaklama, yeme-içme, ulaşım, işyeri kiralama ve diğer hizmetlerde bir süredir uygulanan KDV indirimi, 30 Eylül itibarıyla sona erdi.
- Türkiye’de imalat PMI, Eylül’de 52.5 değerini alarak önceki aya göre gerileme gösterdi. Bir önceki ay endeks 54.1 olmuştu.
- Türk Lirası mevduatları teşvik etmek için getirilen ve 30 Eylül tarihi itibarıyla son bulması öngörülen stopaj indirimi 31 Aralık tarihine uzatıldı.
- Ağustos ayında dış ticaret açığı yıllık bazda %32.4 azalışla 4.26 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan Kamu Maliyesi Raporu’nda bu yıl büyümenin %9 olacağı öngörüldü. Raporda ayrıca cari harcamalardaki sıkı duruşun kararlılıkla sürdürüleceği ifade edildi.
- Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF) Türkiye ekonomisinin 2021’de %9, 2022’de %4 büyüyeceğini tahmin ettiklerini açıkladı.

ABD

- ABD’de ISM imalat endeksi Eylül’de 61.1 ile 4 ayın en yüksek seviyesine çıktı.
- Kişisel tüketim harcamaları (PCE) fiyat endeksi aylık %0.4, yıllık %4.3 arttı. Yıllık artış, 1991’den beri görülen en büyük artış olarak kayda geçti. Çekirdek PCE aylık %0.3 arttı. Yıllık artış da %3.6 ile 1991’den beri en büyük artış oldu.
- ABD ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde son revizyona göre çeyreklik bazda %6.7 büyüdü.
- Atlanta Fed Başkanı Raphael Bostic, Fed’den ilk faiz artırımının 2022 yılının ikinci yarısında gelmesini beklemeyi sürdürdüğünü, öte yandan 2023 yılında üç faiz artırımını beklediğini belirtti.
- Fed Başkanı Jerome Powell, enflasyondaki mevcut yükselişin yeni bir yüksek enflasyon rejimine dönüşmeyeceğini söyledi. ABD ekonomisinin faiz oranlarını artırma gereksinimlerinin önemli bir bileşeni olan tam istihdama ulaşmanın hala çok uzağında olduğunu açıkladı.
- New York Fed Başkanı John Williams, Fed’in varlık alımlarını azaltmaya başlama zamanının gelmekte olduğunu belirtmesine rağmen bir faiz artırımının hala çok uzakta olduğunu da vurguladı.

Avrupa

- Euro Bölgesi enflasyonu Eylül ayında %3.4 yükselişle 13 yılın zirvesine tırmandı.
- Avrupa Merkez Bankası (ECB) Başkanı Christine Lagarde, enflasyonun geçici olduğu ve ECB’nin enflasyon şokuna karşı aşırı tepki vermemesi gerektiği konusunda uyardı.

Asya

- Çin’de Eylül ayına ilişkin imalat PMI, pandeminin başından bu yana ilk kez daralmaya işaret ederek, Ağustos ayındaki 50.1 düzeyinden 49.6’ya geriledi.

Diğer

- Kolombiya Merkez Bankası (BANREP), faiz oranını beklentilere paralel 25 baz puan artırarak %1.75’ten %2’ye çıkardı.
- Meksika Merkez Bankası (Banxico), faiz oranını beklentilere paralel 25 baz puan artırarak %4.5’ten %4.75’e çıkardı.
- Çekya Merkez Bankası, enflasyondaki yükselişle gösterge faizi 75 baz puanla %1.5’e çekti. Bu, 1997’den beri bankanın yaptığı en büyük faiz artış oldu.

Ayrıntılar...

ABD ekonomisi 2021'in ikinci çeyreğinde son revizyona göre %6.7 büyüdü.

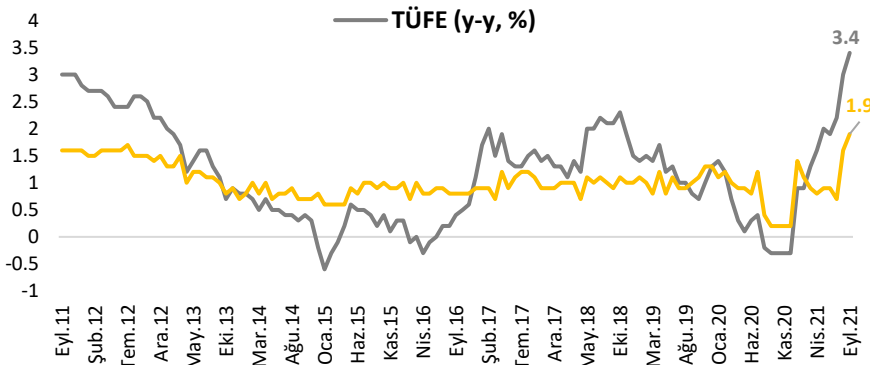
ABD ekonomisi büyüme oranı 2021 yılının ikinci çeyreğinde malî teşviklerin harcamaları hızlandırması ve hızlı aşılamanın etkisiyle güçlü büyüme kaydetti ve %6.7'ye revize edildi. İlk açıklanan veri %6.5, ikinci veri ise %6.6 idi. Tüketici harcamaları ve işletme harcamaları güçlülüğünü korurken, konut ve devlet harcamaları bir miktar zayıfladı. Stoklardaki düşüş ve ticaret açığı etkisi sabit kaldı. Öte yandan, enflasyon revize edilmese de yüksek kalmaya devam etti. Büyüme oranının yukarı yönlü revize edilmesinde tüketici harcamalarındaki güçlü artış etkili oldu. Tüketici harcamaları geçen yılın aynı dönemine göre %12 arttı. Önceki tahminde artış %11.9 olarak hesaplanmıştı. Son çeyrekte büyümede yaşanan negatif etki, stoklardaki 1.3 puanlık düşüşten kaynaklandı. Öte yandan, dış ticaretteki 0.2 puanlık gerileme, büyümede düşüşe neden oldu.

ABD Büyüme Oranı Bileşenleri							
% Ç-Ç	2021Ç2 (son)	2021Ç2 (revizyon)	2021Ç2 (öncü)	2021Ç1	2020Ç4	2020	2019
Reel GSYH (%)	6.7	6.6	6.5	6.3	4.5	-3.4	2.3
Kişisel Tüketim Harcamaları	12.0	11.9	11.8	11.4	3.4	-3.8	2.2
Kamu Harcamaları	-2.0	-1.9	-1.5	4.2	-0.5	2.5	2.2
Stok etkisi	-1.3	-1.3	-1.1	-2.6	1.1	-0.5	0.1
Dış Ticaret Etkisi	-0.2	-0.2	-0.4	-1.6	-1.6	-0.4	-0.2

Kaynak: Haver Analytics

Ülke ekonomisi, 2020 yılı genelinde ise Kovid-19 salgınının etkisiyle %3.5 küçülerek 1946'dan bu yana en kötü performansını kaydetmişti. ABD ekonomisi ilk çeyrekte %6.3 oranında büyümüşü. Delta varyantının vakalardaki artışı hızlandırması nedeniyle üçüncü çeyrekte ekonomistler, büyüme oranında yavaşlama bekliyor. 2021 yılında ise ABD ekonomisinin %5.9 büyümesi bekleniyor. Fed'in bir önceki projeksiyonunda beklentisi ekonominin %7 büyümesi yönündeydi.

Euro Bölgesi'nde TÜFE Eylül ayında öncü verilere göre 13 yılın zirvesine çıktı.

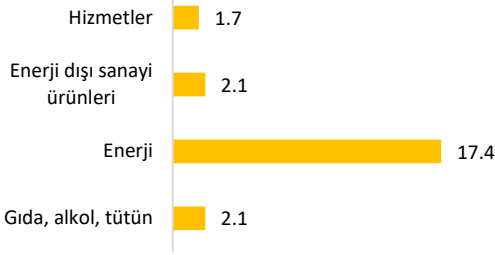

Kaynak: Reuters

Euro Bölgesi'nde Eylül ayı enflasyonu öncü verilere göre yıllık bazda %3.4 artış göstererek 13 yılın en yüksek seviyesinde gerçekleşti. TÜFE, aylık bazda %0.5 yükseldi.

Çekirdek enflasyon ise yıllık bazda %1.9, aylık bazda %0.5 arttı.

Enflasyon Alt Kalemleri (Eylül, y-y, %)

Kaynak: EuroStat

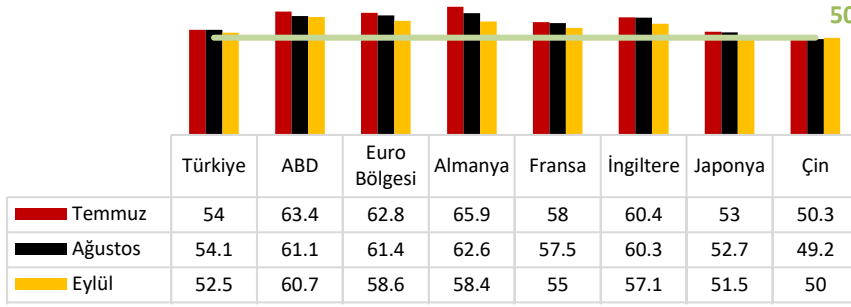
Enflasyondaki yükselişte enerji fiyatlarındaki artış belirleyici oldu.

Ocak'tan bu yana gaz fiyatlarında yaşanan %354 ve petrol fiyatlarında görülen %51 artış kaynaklı olarak enerji fiyatlarındaki artışın bir süre daha Euro Bölgesi enflasyonu üzerinde baskı oluşturmaları bekleniyor.

Euro Bölgesi'nde enflasyonun 2022 yılının ilk 6 ayında Merkez Bankası'nın hedefi olan %2'nin üzerinde seyretmesi bekleniyor.

ABD ve Avrupa'da arz sıkıntıları imalat PMI'ları baskıladı. Çin'de PMI Şubat 2020'den beri ilk defa 50'nin altına geriledi.

İmalat PMI

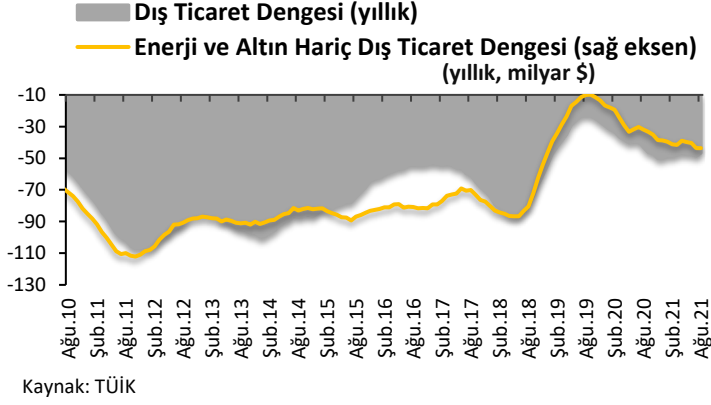
Türkiye'de imalat PMI, Eylül'de 52.5 değerini alarak önceki aya göre gerileme gösterdi. Bir önceki ay endeks 54.1 olmuştu.

ABD'de ISM imalat endeksi Eylül'de beklentinin üzerinde 59.9'dan 61.1'e yükseldi. İmalat PMI ise 61.1'den 60.7'ye düştü.

Euro Bölgesi imalat sektöründe Nisan 2020'den beri en büyük düşüş kaydedildi. İmalat PMI Eylül'de küresel tedarik zincirindeki sıkıntıların etkisiyle gerilese de güçlü seyrini sürdürdü. Endeks, Ağustos'taki 61.4 seviyesinden 58.6'ya geriledi. Yeni siparişler, üretim ve istihdam endeksleri de kayda değer biçimde yavaşladı. Arz sıkıntıları Avrupa imalat sektörüne baskı yaparken, yaklaşık 50 yıldır bu tür sıkıntıların görülmediği ve hızlı bir iyileşme işareti olmadığı belirtildi. Fiyat baskıları da rekora yakın seyretti.

Çin'de Eylül ayına ilişkin imalat PMI verisi pandeminin başından bu yana ilk kez daraldı. Endeks, Ağustos ayındaki 50.1 düzeyinden 49.6'ya geriledi. Özel sektörde ise imalat PMI toparlanma gösterdi. Buna göre, Caixin imalat PMI endeksi 49.2'den 50'ye yükseldi. Bu artışta, ihracat düşmeye devam etmesine rağmen güçlü yurt içi talebin satışları artırmasının etkisinin olduğu belirtildi.

Türkiye’de dış ticaret açığı 2021 yılının Ağustos ayında 4.26 milyar dolar oldu.

Ağustos ayında dış ticaret açığı yıllık bazda %32.4 azalışla 4.26 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti. İhracat aylık bazda %15.5, yıllık bazda ise %51.9 arttı ve 18.9 milyar dolar oldu. İthalat aylık bazda %12, yıllık bazda ise %23.6 artışla 23.2 milyar dolara yükseldi. Böylece 12 aylık toplam dış ticaret açığı yıllık bazda %8.2 artışla 46.6 milyar dolara yükseldi.

İhracatın ithalatı karşılama oranı, Temmuz’daki %79.1’den Ağustos’ta

%81.6’ya yükseldi. Enerji ve altın hariç dış ticaret dengesi ise Ağustos’ta 12 aylık kümülatif rakamlara göre 8.74 milyar dolar açık verdi. Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış verilere göre ihracat bir önceki aya göre %5 artışla 19.5 milyar dolar, ithalat ise aylık %5 artışla 22.5 milyar dolar oldu. Böylece mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış dış ticaret açığı 4.08 milyar dolar gerçekleşti.

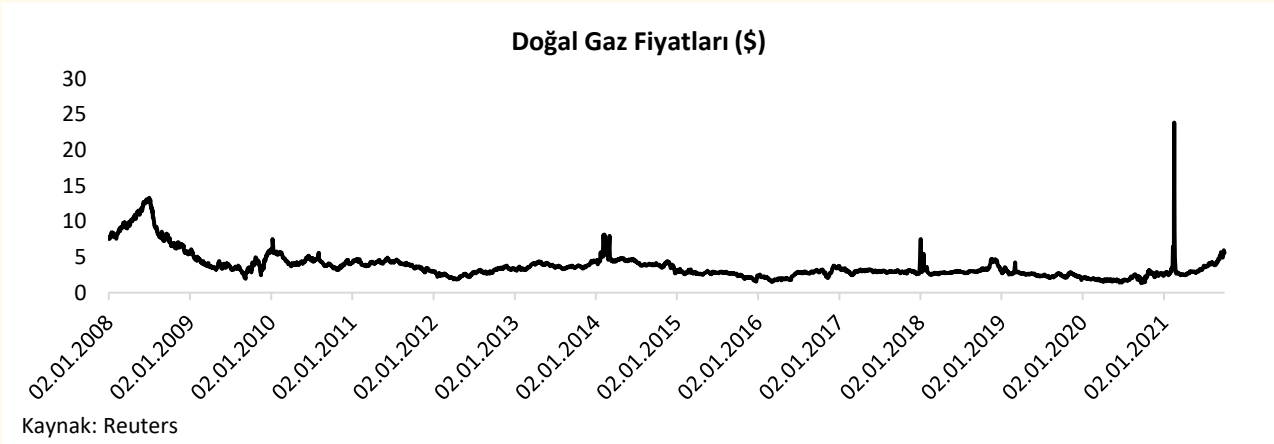
Dünyada enerji ve doğalgaz fiyatlarındaki artış

Tüm dünyada enerji fiyatlarında yüksek artışlar görülmektedir. Fiyat artışlarının birden fazla sebebi bulunmaktadır:

- Kapanmalar sonrasında ekonomilerin açılmasıyla güçlü sanayi ve hane halkı talebi yaşanmıştır.
- İklim değişikliği sonucu küresel olarak görülen sıcak hava ve kuraklıklar, su kaynaklarının ve rüzgârın azalmasına; dolayısıyla hidroelektrik santral ve rüzgar enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından alınan verimin düşmesine neden olmuştur. Bu durum doğal gazla olan talebi artırmıştır.
- Norveç'teki doğalgaz bölgelerindeki bakım çalışmaları da arz kısıntılarına yol açmıştır.
- Kışın bu yıl daha sert geçeceği beklentisi doğalgaza olan talebi artırmıştır.
- Rusya'nın Kuzey Akım 2 Projesi'ne ABD tarafından yaptırımların uygulanması sonucu Rusya doğalgaz arzını kısımtır.
- Tedarik zincirinde meydana gelen aksaklıklar ve kömür stoklarının yetersiz olması da enerji fiyatlarının artmasına yol açmıştır.

Grafikte de görüldüğü üzere doğalgaz fiyatlarında çok sert artış kaydedilmiştir. Doğalgaz fiyatı yılbaşından bu yana %135 artış kaydetmiştir. Doğalgaz fiyatlarındaki artış, toptan elektrik maliyetlerini de artırmıştır. Enerji fiyatlarındaki artış enflasyondaki artışın da ivmelenmesine neden olmaktadır.

Önümüzdeki dönemde kış aylarının soğuk geçmesi beklentisi ile doğalgazdaki yüksek seyir bir süre daha kalıcı olabilir. Tedarik aksaklıklarındaki azalmalar ve kışın sona ermesiyle birlikte gelecek yılın ikinci yarısından itibaren kuraklık yaşanmaması da doğalgaz fiyatlarında bir düşüş görülebilir.

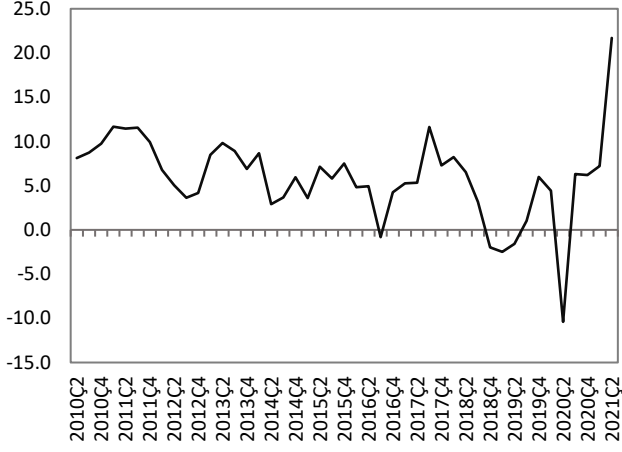
Haftalık Veri Takvimi (4 – 8 Ekim 2021)

Tarih	Ülke	Açıklanacak Veri	Önceki	Beklenti
04.10.2021	Türkiye	TÜFE (Eylül, a-a)	%1.12	%1.25 (Açıklandı)
		Yurt İçi ÜFE (Eylül, a-a)	%2.77	%1.55 (Açıklandı)
	ABD	Fabrika Siparişleri (Ağustos, a-a)	%0.4	%0.5
05.10.2020	Türkiye	TÜFE Bazlı Reel Efektif Döviz Kuru (Eylül)	62.89	--
	ABD	ISM Hizmet PMI (Eylül)	--	--
		Hizmet PMI (Eylül)	--	--
		Dış Ticaret Dengesi (Ağustos)	-70 milyar \$	-69.6 milyar \$
	Euro Bölgesi	ÜFE (Ağustos, y-y)	%12.1	--
		Hizmet PMI (Eylül)	59	56.3
	Almanya	Hizmet PMI (Eylül)	60.8	56
	Fransa	Hizmet PMI (Eylül)	56.3	--
	İngiltere	Hizmet PMI (Eylül)	55	54.6
	İtalya	Hizmet PMI (Eylül)	58	--
Japonya	Hizmet PMI (Eylül)	42.9	--	
06.10.2021	ABD	ADP Özel Sektör İstihdamı (Eylül)	374 bin kişi	475 bin kişi
	Euro Bölgesi	Perakende Satışlar (Ağustos, y-y)	%3.1	--
	Almanya	Fabrika Siparişleri (Ağustos, a-a)	%3.4	-%1.3
07.10.2021	Türkiye	Hazine Nakit Dengesi (Eylül)	64.3 milyar TL	--
	ABD	Haftalık İşsizlik Maaşı Başvuruları	--	--
	Almanya	Sanayi Üretim Endeksi (Ağustos, a-a)	%1	-%0.1
	Japonya	Öncül Göstergeler Endeksi (Ağustos)	--	--
08.10.2021	ABD	Tarımdışı İstihdam (Eylül)	235 bin kişi	500 bin kişi
		İşsizlik Oranı (Eylül)	%5.2	%5.1
		Ortalama Saatlik Kazançlar (Eylül, a-a)	%0.6	%0.4
	Almanya	Dış Ticaret Dengesi (Ağustos)	18.1 milyar €	--
	Japonya	Hanehalkı Harcamaları (Ağustos, y-y)	%0.7	-%1.5

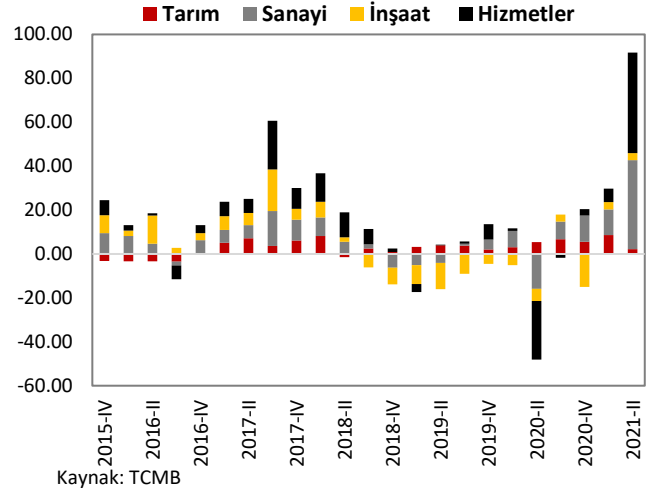
TÜRKİYE

Türkiye Büyüme Oranı

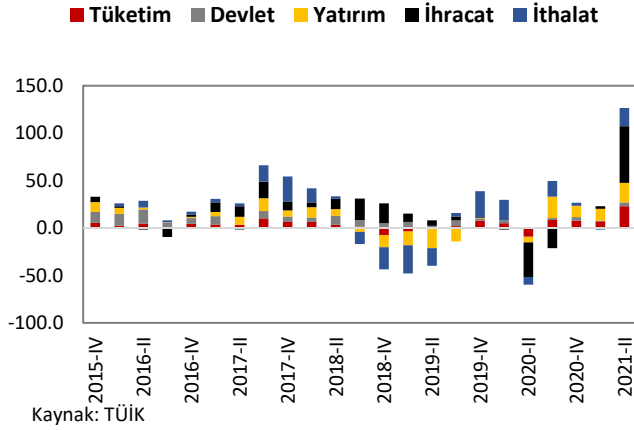
Reel GSYH (y-y, %)

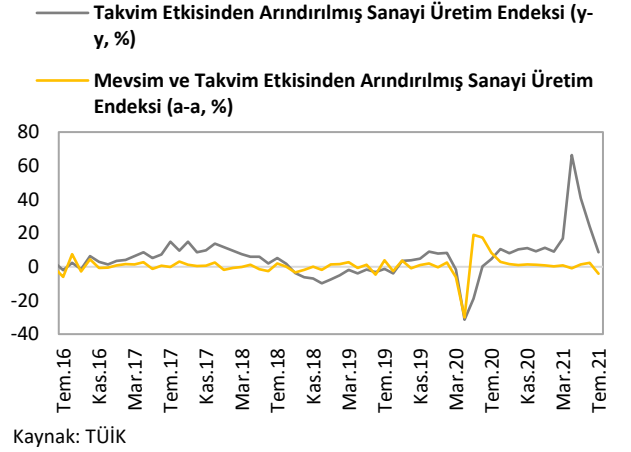
Sektörel Büyüme Hızları (y-y, %)

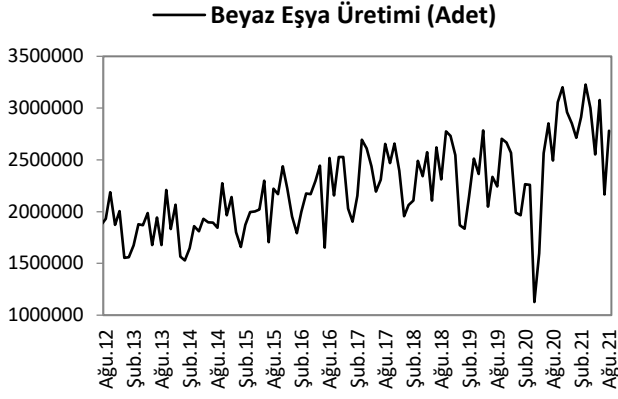
Harcama Bileşenlerinin Büyüme Hızları (y-y, %)

Sanayi Üretim Endeksi

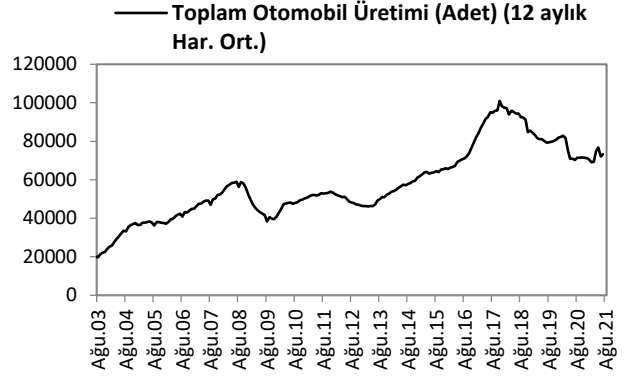

Beyaz Eşya Üretimi

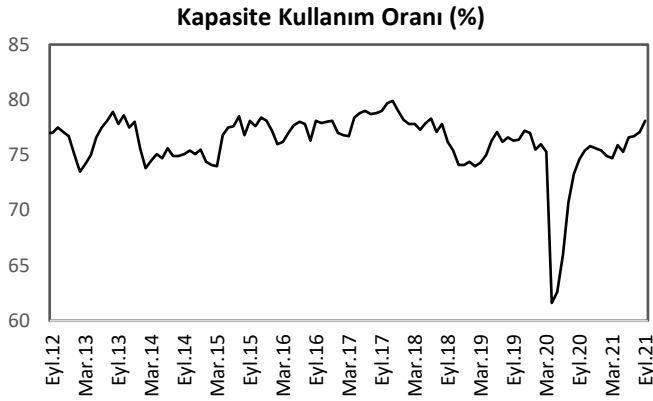
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı

Toplam Otomobil Üretimi

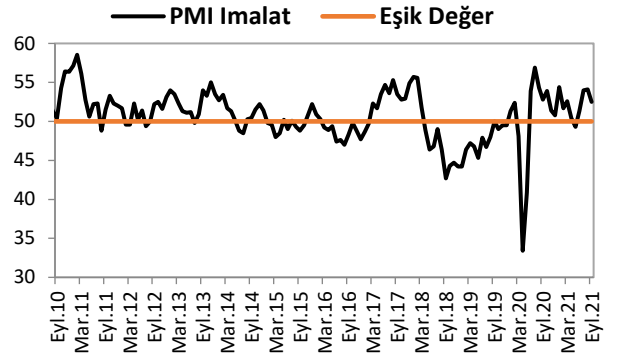
Kaynak: OSD, VakıfBank

Kapasite Kullanım Oranı

Kaynak: TCMB

İmalat PMI

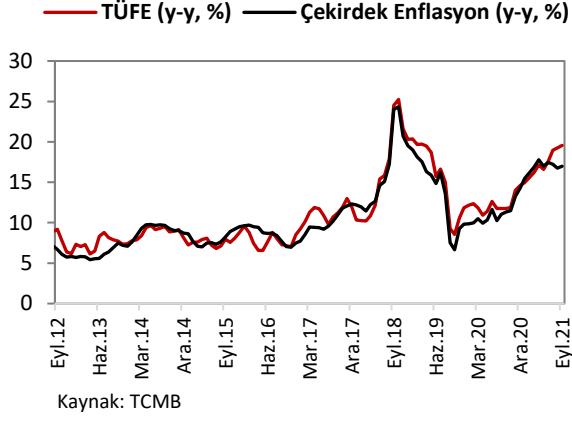

Kaynak: Bloomberg

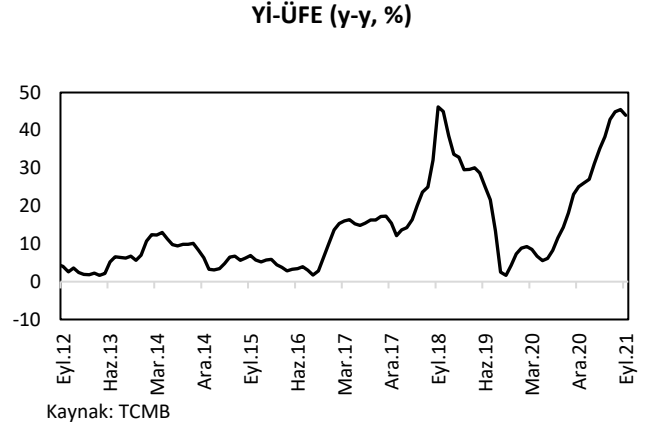

ENFLASYON GÖSTERGELERİ

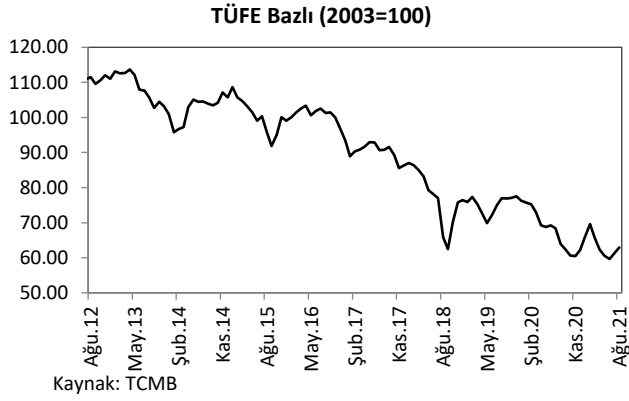
TÜFE ve Çekirdek Enflasyon

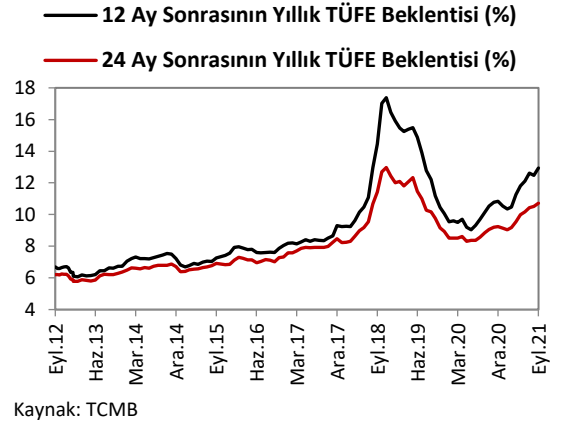
Yİ-ÜFE

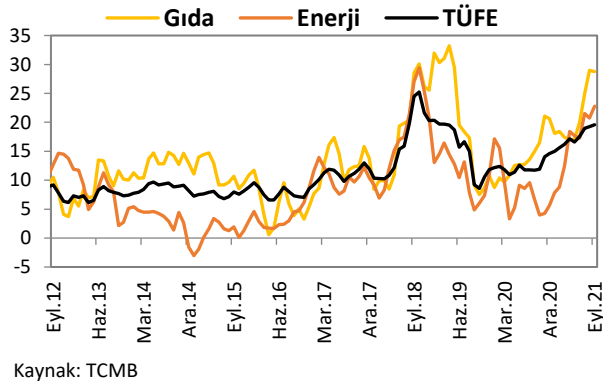
Reel Etketif Döviz Kuru

Enflasyon Beklentileri

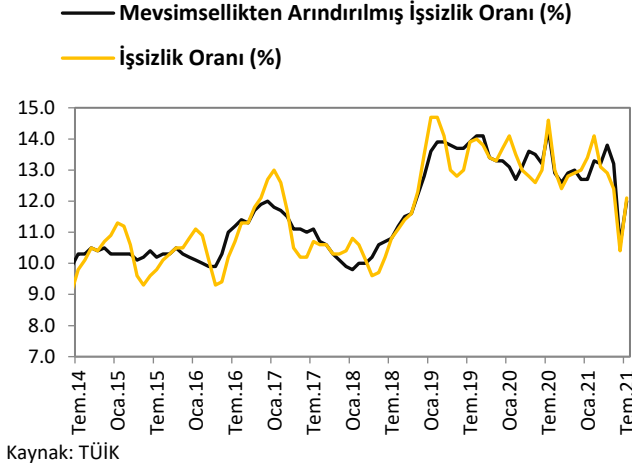

Gıda ve Enerji Enflasyonu (y-y, %)

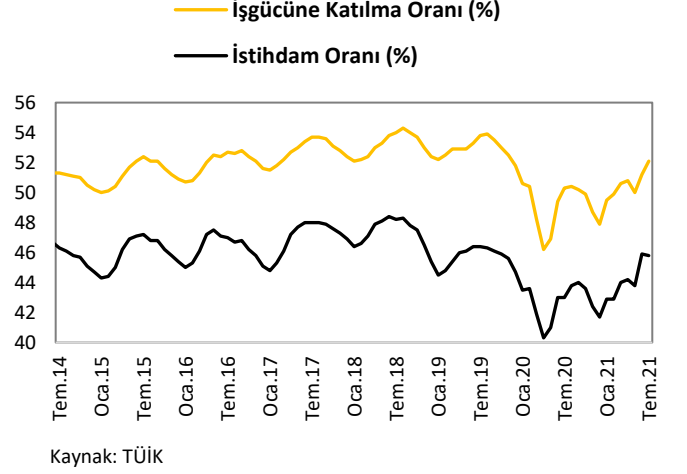

İŞGÜCÜ GÖSTERGELERİ

İşsizlik Oranı

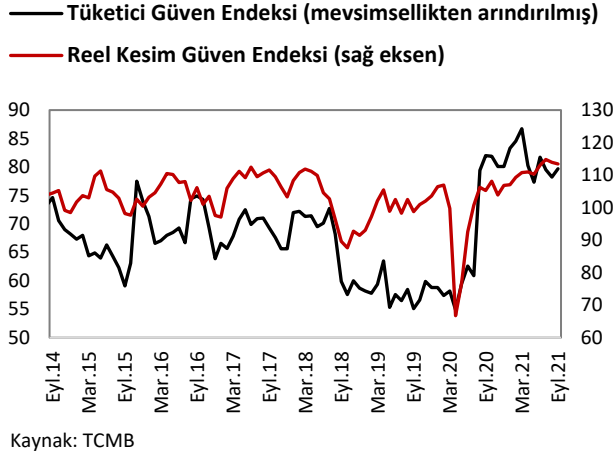

İşgücüne Katılım Oranı

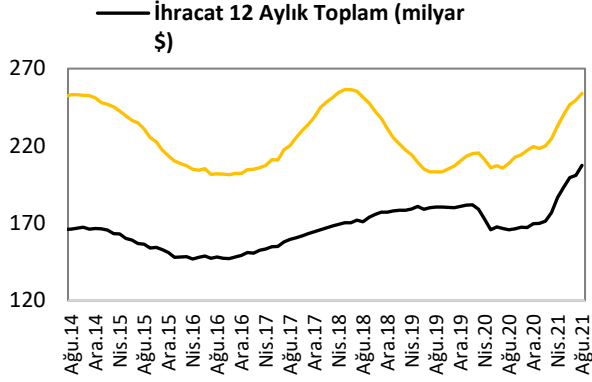
TÜKETİM GÖSTERGELERİ

Tüketici Güveni ve Reel Kesim Güveni

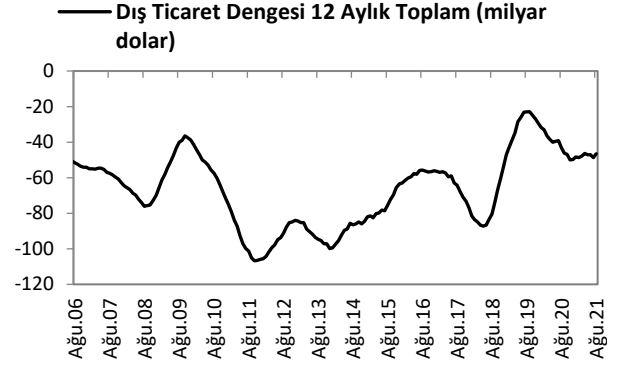
DIŞ TİCARET GÖSTERGELERİ

İthalat-İhracat

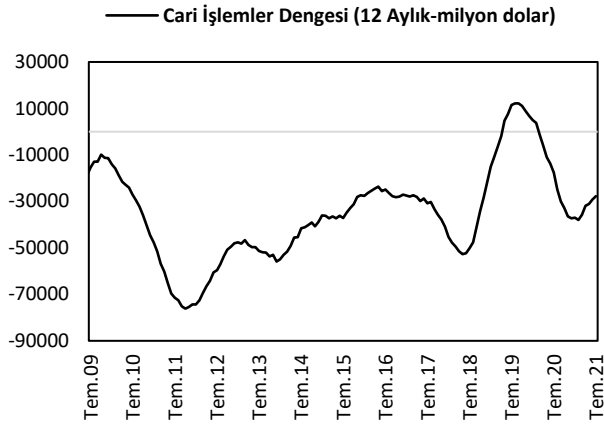
Kaynak: TCMB

Dış Ticaret Dengesi

Kaynak: TCMB

Cari İşlemler Dengesi

Kaynak: TCMB

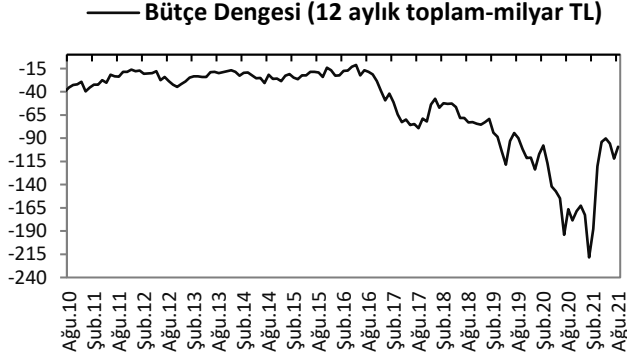
Sermaye ve Finans Hesabı

Kaynak: TCMB

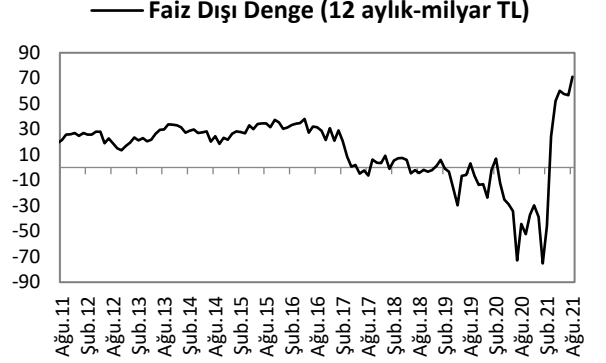
KAMU MALİYESİ GÖSTERGELERİ

Bütçe Dengesi

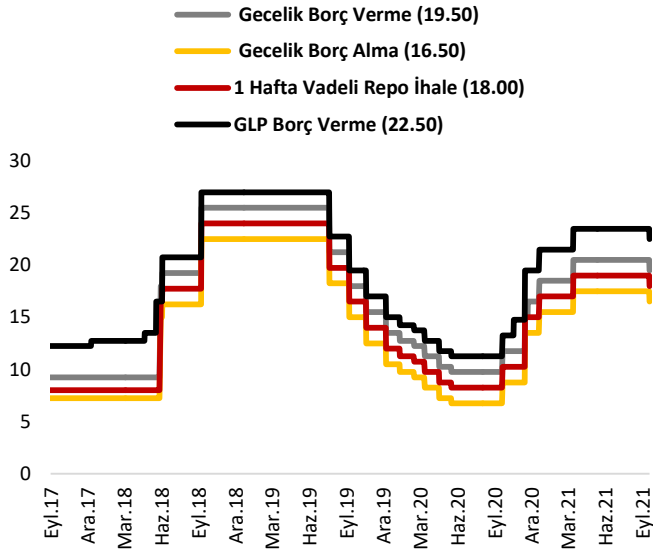
Kaynak: TCMB

Faiz Dışı Denge

Kaynak:TCMB

TCMB Faiz Oranları

Kaynak: TCMB

Türkiye Makro Ekonomik Görünüm

Reel Ekonomi					
	GSYH (Cari Fiyatlarla, milyon TL)	GSYH Büyüme Oranı (zincirleşmiş hacim endeksi, y-y, %)	İşsizlik Oranı (%)	Sanayi Üretim Endeksi (y-y, %) (takvim etkisinden arındırılmış)	Kapasite Kullanım Oranı (%)
2019	4,280,381	0.9	13.7	-0.5	75.9
2020	5,047,909	1.8	13.2	9.0	75.6
Son Yayınlanan	1,581,120 (2021-II)	21.7 (2021-II)	12.1 (Temmuz 2021)	8.7 (Temmuz 2021)	78.1 (Eylül 2021)
Fiyat Gelişmeleri (y-y, %)					
	TÜFE	Çekirdek TÜFE	Yİ – ÜFE		
2019	11.84	9.81	7.36		
2020	14.6	14.31	25.15		
2021 (Eylül)	19.58	16.98	43.96		
Parasal Göstergeler (Milyon TL)					
	M1	M2	M3	Emisyon	TCMB Brüt Döviz Rezervleri (Milyon \$)
2019	712,833	2,457,543	2,575,195	145,007	81,240
2020	1,237,647	3,374,831	3,469,683	178,922	51,606
Son Yayınlanan (24.09.2021)	1,460,962	3,979,899	4,099,968	208,092	82,839
Faiz Oranları (%)					
	TCMB O/N (Borç Alma)	TCMB O/N (Borç Verme)	TCMB Haftalık Repo	TRLIBOR O/N	
2019	10.50	13.50	12.00	10.49	
2020	15.50	18.50	17.00	17.92	
Son Yayınlanan (01.10.2021)	16.50	19.50	18.00	18.79	
Mal Ticareti ve Cari Denge (Milyar \$)					
	Cari İşlemler Dengesi	İthalat	İhracat	Dış Ticaret Dengesi	
2019	6.8	210.3	180.8	-29.5	
2020	-36.7	219.5	169.7	-49.8	
Son Yayınlanan	-0.7 (Temmuz 2021)	18.9 (Ağustos 2021)	23.2 (Ağustos 2021)	-4.3 (Ağustos 2021)	
Borç Stoku Göstergeleri (Milyar TL)					
	Merkezi Yön. İç Borç Stoku	Merkezi Yön. Dış Borç Stoku	Kamu Net Borç Stoku		
2019	755.1	574.0	700.0		
2020	1,060.4	752.5	967.3		
Son Yayınlanan	1,169.1 (Ağustos 2021)	872.6 (Ağustos 2021)	1,128.8 (2021-II)		
Kamu Maliyesi (Milyar TL)					
	Bütçe Giderleri	Bütçe Gelirleri	Bütçe Dengesi	Faiz Dışı Denge	
2019 (Ağustos)	93.7	94.3	0.6	11.4	
2020 (Ağustos)	80.3	108.6	28.2	40.1	
2021 (Ağustos)	105.7	146.5	40.8	54.5	
Rasyolar (%)					
	Bütçe Açığı/GSYH	AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku/GSYH	Cari Denge/GSYH		
	1.6 (2021-II)	38.4 (2021-II)	-3.8 (2021-II)		

Cem Erođlu	Müdüř	cem.eroglu@vakifbank.com.tr	0216-724 30 80
Fatma Özlüm Kanbur	Müdüř Yardımcısı	fatmaozlem.kanbur@vakifbank.com.tr	0216-724 30 83
Naime Dođan Eriř	Müdüř Yardımcısı	naimedogan.eris@vakifbank.com.tr	0216-724 30 82
Bilge Pekçađlayan	Müdüř Yardımcısı	bilge.pekcaglayan@vakifbank.com.tr	0216-724 30 84
Sinem Ulusoy Kasap	Uzman	sinemulusoy.kasap@vakifbank.com.tr	0216-724 30 86
Pınar Cansu Akargöl	Uzman Yardımcısı	pincarcansu.akargol@vakifbank.com.tr	0216-724 30 87
Selin Mumcu	Uzman Yardımcısı	selin.mumcu@vakifbank.com.tr	0216-724 30 88

Bu rapor Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. tarafından güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan sağlanan bilgiler kullanılarak hazırlanmıştır. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. bu bilgi ve verilerin doğruluğu hakkında herhangi bir garanti vermemekte ve bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan dolayı sorumluluk kabul etmemektedir. Bu rapor sadece bilgi vermek amacıyla hazırlanmış olup, hiğbir konuda yatırım önerisi olarak yorumlanmamalıdır. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. bu raporda yer alan bilgilerde daha önceden bilgilendirme yapmaksızın kısmen veya tamamen değişiklik yapma hakkına sahiptir.